

*Смикалюк В. В.,
здобувач вищої освіти
Науковий керівник: Парфанович І. І.,
д-р пед. наук, професор
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль*

МЕТОДИ І ЗАСОБИ СОЦІАЛЬНОГО ПРОГНОЗУ В ІНДИВІДУАЛЬНІЙ РОБОТІ З КЛІЄНТОМ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ

В період теперішньої ситуації державної нестабільності сфера соціальних послуг потребує інтеграції сучасних методів та засобів роботи з вразливими категоріями населення. Соціальне прогнозування при індивідуальній роботі дозволяє не лише говорити про наявні проблеми клієнта, а й прогнозувати можливі сценарії розвитку подій, що є актуальним для продуктивного впровадження соціальних послуг. Саме тому соціальне прогнозування має стати одним з основних інструментів, який дозволить працівникам соціальних центрів боротися з наслідками кризових явищ, та в подальшому запобігати їх виникненню через науково підтвержене обґрунтування.

Соціальний прогноз у індивідуальній роботі з клієнтом – це процес отримання інформації про імовірні зміни соціального статусу, поведінкових патернів та потенціалу особи під впливом як зовнішніх так і внутрішніх факторів. В умовах непередбачуваної або прогнозованої нестабільності велику роль відіграє вміння спеціаліста прогнозувати ризики, пов'язані з неможливістю адаптації, проблем з фінансовою стабільністю або різних сімейних конфліктів.

Для розробки валідної прогностичної моделі в індивідуальній роботі доцільно інтегрувати такі методи:

1. Метод екстраполяції. Основним інструментом цього методу є вивчення анамнезу клієнта, співставленні його минулого та майбутнього для виявлення закономірностей. У індивідуальній роботі такий метод дозволяє спрогнозувати різні події, наприклад, імовірність повторення рецидиву девіантної поведінки, якщо навколишній соціум незмінний. Метод екстраполяції є ефективним у недалекій перспективі для швидких прогнозів у незмінних соціальних системах.

2. Метод експертних оцінок. Цей метод передбачає використання команди різного професійного спектру (психологів, юристів, соціальних педагогів, медиків, та ін.) для створення багатокомплексного та цілісного висновку. У процесі роботи кожен спеціаліст оцінює ситуацію клієнта з своєї професійної точки зору, що допомагає створити якісний сценарій перебігу подій. Цей метод є одним з найточніших, оскільки оцінює ситуацію з багатьох ракурсів [1].

3. Метод соціального моделювання. Цей метод полягає у створенні імовірних моделей «Життєвого маршруту» клієнта в залежності від прийнятих

рішень. Фахівець моделює різні сценарії подій, що дозволяє оптимізувати процес розподілу ресурсів соціальних центрів та використовувати їх більш продуктивно.

Для переведення теоретичних прогнозів у площину практичних рішень запропоновано комплексний підхід до використання графічних інструментів аналізу. Вони дозволяють наочно представити динаміку життєвої ситуації клієнта та містять:

1. Генограму – для ідентифікації трансгенераційних (спадкових) сценаріїв поведінки та прогнозування ризиків у сімейних стосунках через аналіз трьох поколінь роду.

2. Екокарту – як динамічний маркер соціальної інтеграції чи ізоляції, що через візуалізацію зв'язків із соціумом (робота, громада, державні установи) дозволяє передбачити зміни у суспільному статусі клієнта. Зміни у цих зв'язках можуть свідчити маркером для передбачення соціальної ізоляції або інтеграції [2].

3. Діагностичну карту ресурсного потенціалу – інструмент комплексної оцінки внутрішніх (здоров'я, мотивація) та зовнішніх (фінанси, житло) ресурсів, на основі яких формується прогноз спроможності особи самостійно подолати важкі життєві обставини.

Перебудова та трансформація підходів до управління в соціальних службах за допомогою використання та активного впровадження методів прогнозування дозволяє забезпечити вищий рівень адресності соціальних послуг. Це дозволяє змінити підхід до роботи соціальних послуг, а саме відійти від стратегії «гасіння пожеж», та перейти до формування стратегії сталого розвитку особистості [3].

Підсумовуючи, зазначимо, що соціальне прогнозування в індивідуальній роботі з клієнтом є не просто допоміжним технічним етапом, а фундаментальним підґрунтям для прийняття стратегічних управлінських рішень у межах кейс-менеджменту. Системне застосування розглянутих методів та інструментів візуалізації (генограм, екокарт, карт ресурсного потенціалу) дозволяє фахівцям Центру соціальних служб конструювати валідні сценарії соціального розвитку. Це перетворює соціальну допомогу на технологічний процес із прогнозованим результатом, де головним показником ефективності стає формування спроможності клієнта самостійно долати життєві кризи.

Список використаних джерел:

1. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2011. 216 с.
2. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота (теорія і практика) : підручник. Київ: ІПК ДСЗУ, 2009. 364 с.
3. Осокіна А., Хвастунов Н., Востряков І. Система стратегічного контролінгу в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-95>.